

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20
13035 LVV

Asia: Lausunto kannuksen kirkonkylän kaatopaikkaa koskeva selvityksessä

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on yhdyskuntajätteen kaatopaikkojen valvontaviranomaisena tarkastuksellaan 30.11.2023 todennut lievän rikkomuksen Kannuksen Kirkonkylän suljetulla kaatopaikalla.

1. Selvittämään, mistä kohonneet pitoisuudet erityisesti kaatopaikan etelä- ja lounaispuolen näytteenottopisteissä mahdollisesti johtuvat; onko näytepisteiden läheisyydessä jotain, mikä aiheuttaa kohonneet pitoisuudet.

2. Selvittämään, mistä kohonneet pitoisuudet myös muissa näytteenottopisteissä mahdollisesti johtuvat; onko näytepisteiden läheisyydessä jotain, mikä aiheuttaa kohonneet pitoisuudet.

3. Mitä kaatopaikan eteläpuolella olevassa kasassa on ja onko se jätettä. Mikäli kasa on jätettä, niin jätteen kokonaismäärästä tulee antaa selvitys.

4. Mistä kyseinen kasa kaatopaikka-alueelle on tullut.

Yksilöidyt vastaukset

1. ja 2 Kohonneet pitoisuudet voivat johtua N 7092679. E 349600 sijaitsevasta kasasta. Tämä on kuitenkin epätodennäköistä nojaten näytteenoton tuloksiin ja kasan maatumisasteeseen nähden. Kohonneet pitoisuudet voivat johtua kasasta.

3. Selvitysten perusteella Kannuksen ympäristönsuojeluviranomainen olettaa, että kyseessä on turkiseläimen lannasta, yhdyskuntalietteestä ja sidosaineista valmistettu tai keskeneräinen lannoitevalmiste, joka on hylätty, tai jätetty kaupungin kiinteistölle. Ruokavirasto valvoo ja määrittelee laatuvaatimukset kierrätysravinteille. Kasan massa on mallinnusten perusteella 2107,3 m³

Kasan jäteluonne on tulkinnanvarainen. Aine tai esine ei ole jäte, vaan sivutuote, jos se syntyy sellaisessa tuotantoprosessissa, jonka ensisijaisena tarkoituksena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, ja: 1) aineen tai esineen jatkokäytöstä on varmuus; 2) ainetta tai esinettä voidaan käyttää suoraan sellaisenaan tai sen jälkeen, kun sitä on muunneltu enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti; 3) aine tai esine syntyy tuotantoprosessin olennaisena osana; sekä 4) aine tai esine täyttää sen suunniteltuun käyttöön liittyvät

tuotetta sekä ympäristön- ja terveydensuojelua koskevat vaatimukset eikä sen käyttö kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jäteluonteen puolesta puhuu aineen hylkääminen maastoon pitkäksi aikaa. Jos kyseessä on lannoitevalmiste, voidaan sitä käyttää puutarha- ja maataloudessa lannoitteena. Koska seassa voi olla myös puhdistamolietettä, tulee levityksessä huomioda, että levitysaluetta koskee levityksen jälkeen lannoitelainsäädännön käytönrajoitteet. On huomioitava myös mahdolliset haittakasvit ja vieraslajit, jotka ovat voineet päätyä kasaan sen pitkän ja asiattoman säilytyksen takia.

4. Kasa on todennäköisesti peräisin toimintansa lopettaneelta kompostilaitokselta, kiinteistöltä 217-404-1-65. Kompostilaitoksella käsiteltiin pääsääntöisesti turkiseläinten lantaa, mutta myös puhdistamolietettä. Lannoitevalmiste on viety paikalle kertaluontoisen poikkeustilanteen vuoksi kiinteistölle, perustuen henkilöhaastatteluihin ja yleisöilmoituksissa annettuihin tietoihin. Asiakirja-aineistoja ei ole poikkeustilanteesta arkistoitu, tai säilytetty, joten täyttä varmuutta ei ole.

Selvityksen yksityiskohtaiset perustelut

Kiinteistöllä 217-404-3-138, käyntiosoitteessa Haapalantie 254, 69100 Kannus, koordinaateissa N 7092679 E 349600. Henkilöhaastatteluiden ja yleisöilmoituksen perusteella kasa olisi peräisin toimintansa lopettaneelta kompostilaitokselta, noin 400 metrin päästä.

Asian selvittämiseksi ympäristösihteeri on käynyt läpi kaupunginarkistot ja ympäristönsuojelun sähköiset järjestelmät. Asiasta ei ole juurikaan tarkkaa kirjallista tietoa Kannuksen ympäristönsuojelun sähköisessä tietojärjestelmässä, eikä kaupunginarkistoissa.

Kaatopaikkaa on mahdollisesti käytetty ennen kasan syntymistä, varastona kompostilaitoksen toimesta. Eviran hyväksyntäpäätöksessä 5.3.2007, dnro 5667/741/2006 on viittaus kaatopaikkaan varastopaikkana:

Turkiseläinlannasta valmistettua lantaseosta ja maanparannuskompostia on luovutettu maanviljelykäyttöön. Jätevedenpuhdistamolietteestä ja teurastamolannasta valmistettua kompostia ei ole vielä saatettu markkinoille. Komposti on varastoitu kunnan vanhalle kaatopaikka-alueelle.

Henkilöhaastatteluiden perusteella kasa voisi olla noin 13 vuotta, ja historiallisten ilmakuvista käy ilmi, että kasa on ilmestynyt paikalle 2010–2015 välillä. Henkilöhaastatteluiden ja ilmoitusten perusteella kasa olisi peräisin toimintansa lopettaneelta kompostilaitokselta, josta se olisi viety kaatopaikan kiinteistölle kertaluontoisen poikkeustilanteen takia.

Kasa koostuisi tässä tapauksessa todennäköisesti turkiseläinten lannasta ja mahdollisesti yhdyskuntalietteestä 2006–2011. Kompostilaitoksella on arveltuun tapahtuma-aikaan voitu käsitellä yhdyskuntalietettä. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti, on oletettava, että kasassa on ihmisperäistä lietettä, joka rajoittaa sen käyttöä lannoitekäytössä. Toiminnanharjoittaja ja laitos, josta aines voisi olla peräisin on lopettanut toimintansa. Kompostilaitoksen ympäristölupa on rauetettu 04.11.2024 11/2024 §, uuden toiminnanharjoittajan hakiessa luvan rauettamista.

Ruokaviraston tietojen mukaan laitoksella on kompostoitu vuosien 2006–2011 aikana turkiseläinten lantaa ja jätevedenpuhdistamolietteitä. Ruokavirastolta puuttuivat tiedot kompostoitavista raaka-aineista vuosilta 2012 ja 2013. Vuosien 2014–2017 aikana on vastaanotettu käsiteltäväksi ainoastaan turkiseläinten lantaa. Ruokavirastoon toimitetuissa tiedoissa ei ole ilmoitettu, että laitoksella olisi ollut toimintahäiriöitä vuosien 2006–2016 välisenä aikana. Vuoden 2017 aikana kompostoidun lannan osalta emme ole saaneet tietoja käsittelystä.

onnistumisesta. Ruokavirastolla ei ole tiedossa, että laitoksella olisi ollut enää toimintaa vuonna 2018 tai sen jälkeen.

Poliisin asiakirjat koskien kompostilaitoksen esitutkintaa 5710/R/19874/21 eivät antaneet asiasta selvää tietoa. Kasaa ei ole erikseen mainittu pöytäkirjoissa. Asiakirjoissa ja asiakirjoissa on viittauksia 2014–2015 tapahtuneeseen ”kentän puhdistamiseen” ja ”aloittamiseen puhtaalta pöydältä”. Poliisin asiakirjat toimitetaan liitteenä.

Asiakirja-aineistojen puutteellisuuden vuoksi, ja kasan ominaisuuksien sekä haitallisuuden selvittämiseksi kasasta otettiin 12 osanäytettä ulkopuolisen asiantuntijan toimesta. Vesinäytettä ei katsottu tarpeelliseksi. Osanäytteistä koostettiin kokoomanäyte, joka toimitettiin sertifioituun laboratorioon. Näytteenoton tulokset ja analysoidut aineet toimitetaan tämän lausunnon liitteenä.

	Haitallisten aineiden enimmäispitoisuus mg/kg kuiva-ainetta (VNA 964/2023)							
	As	Hg	Cd	Cr	Cu	Pb	Ni	Zn
Tuote-luokka 3 A.	40	1	1,5	300	600	100	70	1500
Näyte	< 5,1	0,10	0,11	33	31	13	16	150

Taulukko 1. Näytteen metallit

Näytteenoton tuloksia tarkastellen, voidaan todeta kasan fosfori- ja typpipitoisuuden olevan varsin korkea, joka on turkiseläimen lannalle tyypillistä. Metalleja on vain vähäisiä määriä. Taudinaiheuttajia ei ole merkittävästi (Escherichia coli <100 pmy/g, Salmonella Ei todettu /25 g).

Ottaen huomioon kuitenkin kasan maatumisasteen, näytteenoton tulokset, on epätodennäköistä, (mutta mahdollista) että kasa vaikuttaisi jollain tapaa kaatopaikan velvoitenäytteenottoon kohonneina pitoisuuksina.

Kasa mitattiin kaupungin mittaushenkilön toimesta 31.10.2025. Mittausaineisto toimitettiin Ylivieskan paikkatietoinsinöörille mallintamista varten. Kasan massaksi mallinnettiin 2107,3 kuutiometriä. Mallinnus tehtiin 3d-Win- ja Terra Modeler-ohjelmistoilla. Massalaskennassa voi olla vääristymää, koska alkuperäistä maan korkeutta ei tunneta, ja maastossa kasan reunat eivät ole tarkkarajaiset. Henkilöhaastatteluiden perusteella kasan reunoilla voi olla myös pilaantumattomia maa-aineita tukemassa kasaa, mutta niiden massaa ei tunneta. Massalaskenta toimitetaan tämän lausunnon liitteenä.

Liitteet:

- Kuulustelupöytäkirjat ja selvitys 5710/R/19874/21
- Ruokavirasto, sähköposti 1.9.2025
- Evira, Päättö
- Näytteenoton tulokset
- Näytteenottomuistio
- Näytteenottopaikat
- Massalaskenta

Lisätietoja asiasta antaa

Rosa-Maria Pulliainen
ympäristösihteeri
ymparistotarkastaja@kannus.fi
p. 044 4745 249